

ETLAR CARIT

KIRJAVA

JOUKKO:

NOVELLEJA

Etlar Carit

Kirjava joukko: Novelleja

«Public Domain»

Carit E.

Kirjava joukko: Novelleja / E. Carit — «Public Domain»,

© Carit E.

© Public Domain

Содержание

ESI-PUHE	5
I.	6
Конец ознакомительного фрагмента.	12

Carit Etlar

Kirjava joukko: Novelleja

ESI-PUHE

Tanskan vähälukuinen kansa ei nykyään ole tullut kuuluksi voittajana sotatanterilla eikä ratkaisijana maailman suurissa tapauksissa, mutta sen sivistys ja kirjallisuus, sen työt tieteen ja taiteen alalla ovat antaneet sille arvollisen sijan Pohjoismaiden kansain joukossa. Tanskan saarissa ja Juutinmaan kanervikankailla on syntynyt miehiä, jotka teoksilla ja kirjoituksillaan ovat tehneet kotimaatansa tunnetuksi ja mainioksi. Siellä ei ainoastaan ole ilmestynyt tarkkoja tutkijoita tieteissä, vaan myöskin runoelmain ja huvittavain romaanien sekä novellien kirjoittajia. Juutinmaan kanervikankaitten omituisesta luonteesta ja köyhistä asukkaista on esimerkiksi kirjoitettu niin paljon oivallisia kertomuksia, että niitä on syntynyt kokonainen "kirjallisuus" ja niitä on käännetty useaan vieraaseen kieleen. Mainion Blicherin "Runoelmia Juutinmaalta" on muutamia käännetty suomeksikin, vaikka käännöstä sen kankeuden ja kielivirheiden vuoksi ei sovi kiittää onnistuneeksi.

Juutinmaalta ovat myöskin useat Carit Etlarin novellit syntyisin. Hänen oikea nimensä on Juhana Kaarle Kristian Brosböll, vaikka hän vuodesta 1838 saakka edellisellä nimellä on tunnettu Tanskan kirjallisuudessa. Pienempien novellien kirjoittamisessa on hän etenkin taitava. Hänen kertomuksensa sisältävät paljon historiallista ja kansantaruista kerättyä ainetta sekä todistavat, että tekijällä on rikas kuvastinaisti, vaikka ei hän aina täydellisesti taiteen tavalla kääri kertomuksen eri osia kerälle, sovittelen niitä sommelolle, niin että ne luonnikkaasti yhtyisivät yhdeksi kokonaisuudeksi. Koska hänen novellinsa kuitenkin ovat sangen huvittavat, ovat ne käännettyinä levinneet useaan valtakuntaan ja Carit Etlaria on tarinoitsijana verrattu Meyer Aaron Goldschmidt'iin, joka kentiesi on Tanskan paras "kertoja".

Carit Etlar syntyi 7 p. Elok. 1820 Frederician kaupungissa Juutinmaalla ja työskenteli nuorena isänsä kauppatoimissa, vaan halu kirjallisiin yrityksiin saattoi hänet kohta Kyöpenhaminaan. Hän on sitte yhtenänsä kirjoittanut novelleja, runoelmia ja tutkimuksia estetiikin alalta. Hänen teoksiaan on kerätty kolmatta kymmentä vihkoa; novelleja on painettu kaksi vihkoa, joille on pantu yhteiseksi nimeksi "Broget Selskab". Carit Etlar tuli v. 1853 virkamieheksi kuninkaan suuressa kirjastossa, vaan on sitte toisinaan ollut matkoillakin, esimerk. Pohjois-Afrikassa ja Unkarissa, joista hän on kirjoittanut kertomuksia.

I. VÄKEVIN

Gyldenstjernerat ovat mitä vanhimpaa ja kunniallisimpaa sukua Tanskassa. Kansa laulaa heistä ja historia on lehtiinsä piirtänyt heidän urotyönsä. Valtakunnan neuvostossa, piispanistuimilla, tappelutanterilla, kaikkialla, missä selvyttä, ylevämielisyyttä ja miehuutta tarvitaan, tavataan myöskin heidän nimiään. Shakespearekin valitsi heidän nimensä, kun hän tahtoi esittää uskollisen ja rehellisen Tanskan aatelismiehen. Heidän emäkartanona oli vanha Thim, Ringkjöbingin lähistöllä, johon kentiesi liittäytyy useampi kansantarina, kuin mihinkään muuhun Juutinmaan paikkaan. Usea sellainen tarina kuuluu vieläkin kansan suussa; onhan se esimerkiksi tunnettu taru, että Pietari Gyldenstjerna kosi erästä aatelisimpeä, joka lupasi hänelle suosionsa sillä ehdolla, että kosiomies rakentaisi herraskartanon, sen avaran suon keskelle, jota hän sormellaan osoitti. Samalla heitti impi sormuksen veteen, sanoen: "herraskartanon rakentaminen tuohon kohtaan on yhtä mahdotonta, kuin että minä saisin sormukseni takaisin". Sormus löydettiin pyydetystä kalasta ja Pietari herra rakensi kartanon. Kerrotaan, että hän Vestervigin luostarista otti kiviä rakennukseensa; sentähden "kohosi Thimgaard punaiseksi, vaan Vestervig jäi autioksi". Seitsemän vuotta kesti perustuksen paneminen. Kun rakennusmestari oli saanut palkkansa ja lähtenyt pois, lähetti Gyldenstjerna palvelijansa ratsastamaan hänen jälestä ja huutamaan: "Perustus painuu maahan!" Jos mestari kääntyisi ja katsoisi taakseen, olisi se todistus siitä, ettei hän luottanut oman työnsä kestävyYTEEN; palvelijan piti silloin lyödä häneltä pää poikki. Mutta jos mestari huolimaton ajoi edelleen, piti palvelijan antaa hänen mennä. Niin tapahtuikin. Palvelija huusi: "perustus painuu maahan!" mutta rakennusmestari ei ollut siitä millänsäkään; hän ei kääntynyt, vaan naurahti palvelijalle ja sanoi: "Sinä ynnä kumppanisi saatte suunne täyteen multaa, ennenkuin Thim liikahtaa".

Tunnettu on myöskin juttu Fredrik kuninkaasta, joka lupasi olla Pietari Gyldenstjerneran vieraana siksi kuin hän oli juonut tyhjäksi pikkuisen viinilekkerin, johon kuitenkin aina salaa laskettiin viiniä lisäksi toisesta kellarista. Minä muistan vielä kolmannenkin tarinan eräästä Thimin herrasta ja tahdon kertoa senkin.

Hän oli aikansa aivan kuuluisa mies ja hänen nimensä oli Knut Pietarinpoika Gyldenstjerna. Hän oli toisen Kristianin hallitessa tehoisesti ja kunniallisesti taistellut ruotsalaisia vastaan, oli sitte kauan aikaa sängen suosittuna kuninkaan hovissa, vaan selkkautui viimein Torben Oxen juttuun kuninkaan jalkavaimoa, Dyvekaa, vastaan. Siitä pääsi hän kuitenkin helpommin kuin Torben; hänet laskettiin vankiudesta vapaaksi, vaan hän joutui sitte hallitsijan epäsuosioon ja ajettiin hovista pois. Sepä olikin syy hänen alituisen vihaansa Dyvekaa kohtaan. Hän asetti porttinsa kupeesen kiven, johon Dyvekan kuva oli piirretty ja antoi käskyn alustalaisilleen, että he aina, ohitse mennessään, pilkkaisivat sitä.

Paitsi sukkeluutta ja miehuutta oli Knut Gyldenstjernalla myöskin mahdottoman suuret ruumiinvoimat ja niitä katsottiin silloin tärkeämmiksi kuin nykyaikoina. Ihmiset kertoivat, että hän jaksoi kantaa neljä vehnätyynyä ylös Thimin korkeimpaan tornikammioon, vaikka yksi ainoa tynnyri muille tuntui aivan raskaalta. Hän voi myöskin koukistaa yhteen sormenpaksuisen kuuden tuuman pituisen naulan ja taas oikaista sitä suoraksi kuin ennenkin. Sen tempun teki hän kerran Kristian kuninkaan nähdessä ja sai silloin ison hopeamaljan palkinnoksi. Thimin porttikatokseen oli hän panettanut paksun poikkiorren. Kun hän ratsasti ulos tahi palasi kotiin, tarttui hän toisinaan ratokseen käsin siihen orteen, rutisti jalkansa yhteen hevoisen vatsan alle ja nosti, niinikään orresta riippuen, sekä hevoisen että itsensä ylös maasta.

Eräänä kesäpäivänä ratsasti Knut herra kotiin metsäsoilta, missä hän muutamain kunnan aateliemiesten kanssa oli käynyt sorsia ampumassa. Hänen parvessaan nähtiin Hannu Krag Sögårdista, Åbergin ja Söndervangin herrat sekä vanha Ivar Skram Voldbergista, kaikki naapuruksia ja hyviä

ystäviä, joiden kanssa hän nyt kodissaan aikoi syödä päivällistä sekä vanhan tavan ja muodin mukaan juoda vähäisen iltapuolella, koska metsästys oli hyvästi päättynyt. Päivällisellä olivat Thimin suurimmassa salissa; jos jonkun mieli tekee tietämään millaiselta semmoinen sali näytti Knut Gyldenstjernan aikana, niin saapi hän sen kuulla tässä.

Hirret la'essa olivat tammipuusta, vaan jotenkin kuhmuiset ja huonosti höylätyt; niitten päälle oli pantu lankkukerta, jonka liitokset olivat peitetyt kaidoilla pienoilla. Sitä myöten kuin hirret ja lankut mustuivat, kalkittiin niitä valkeiksi; milloin mihinkin kohtaan maalattiin sitte viiruja sekä kiemuroita, jotka päättyivät suureen luonnottomaan kukkaan. Seinät olivat epätasaisia, kalkittuja muuria, joihin vesivärillä oli maalattu keltaisia, sinisiä ja ruskeita juovia, tulpania sekä liljakukkia ja ylimmäiseksi punaisia ripsuja. Salin yhdellä sivulla oli möhkeä uuni, jonka läheisin ympäristö oli aikalailla mustunut savusta ja no'esta. Uuni ei aina vetänyt savua yhtä tarkasti ulos, mutta siihen aikaan ei siitä paljon huolittu, jos savua tulikin saliin. Salin toisella sivulla oli kaksi kaitaa ikkunaa pitkulaisine ruutuineen, jotka olivat sangen pienet, viheriät ja auringon paahtamat; puitteet olivat lyijystä. Lasi oli silloin mahdollittoman kallis, sillä sitä täytyi tuoda Pyömistä saakka. Yksi ainoa ikkuna oli avattava, muut olivat pieliin naulatut, mutta tuulta tuntui sittekin salissa. Salin kolmannessa seinässä oli kaksi ovea, ne olivat tammipuusta, paksut, möhkeät ja suurella rivalla varustetut. Seinäpuolella oli oviin isketty erinomaisen suuria lukkoja, joissa oli konstikkaasti ta'ottuja, puolta toista vaaksaa pitkiä avaimia. Sekä avaimet että lukot olivat kirkastetut. Neljänteen seinään oli tuntematon taideniekka maalannut suuren linnun, siivet levitetyt ja joku saalis nokassa. Mitä tuo lintu oikeestaan merkitsi, oli mestarilta kysyttävä. Lintu oli kumminkin lintu ja sen ympärillä näkyi kolme keltaista seitsentähtistä; ne kuuluivat herran tunnettuun vaakunaan. Samalla salin sivulla seisoi iso, leveä nojaustuoli tammipuusta, kahdella tyynyllä topattuna. Se oli ainoa tuoli salissa, mutta se tekikin yhtä hyötyäkin kaksi. Sillä istui herra Gyldenstjerna, kun hänen alustalaisensa keskenäisissä riidoissa hakivat oikeutta hänen edessään. Kun juhlaa vietettiin, istui arvollinen rouva herran vieressä ja tilaa löytyi kumpaisellekin. Salin muut istuimet olivat pitkiä penkkejä, jotka olivat päällystetyt ruskealla nahalla. Lattia oli paksuista tammilankuista, vähän epätasainen, tumma karvaltaan ja ruskeaksi palanut uunin edestä, vaan muuten välttävä. Tuossa salissa oli hiukan pimeää, varsinkin pilvisellä ilmalla ja joulun lähestyessä, mutta "akuttimet" eivät suinkaan sitä vaikuttaneet, sillä semmoisia ei ollut olemassa – eikä pimeä haitannutkaan. Uunin tuli loisti oivallisesti ja juhliksi sekä aatoiksi pantiin vaksikynttilöitä seinien vähäisiin pihtiin; arkipäivillä täyttivät muutamat hyvät talikynttilät pöydällä kaikki tarpeet ja vaatimukset. Niille, jotka pitävät varsinaisista oloista enemmän lukua kuin kuvastinaistin synnyttämistä, olen tässä kuvannut aatelissalin vuodelta 1502.

Kun Knut Gyldenstjerna ynnä hänen ystävänsä olivat syöneet puolipäivällisen, alkoivat he juoda; se oli huvituksen tärkein toimi ja sitä jatkettiin vielä seuraavana päivänä. Hannu Krag loikoi silloin pöydän alla, itseksensä sopottaen ja piirsi kuvia katajanhavuihin, joita oli riputeltu lattialle; vähän väliä päästi hän kovan mölinän, luultavasti muistuttaakseen muita läsnäolostaan. Knut Gyldenstjerna lojotteli penkillä ja lauloi pilkkaveisun Dyvekasta; vanha Ivar Skram istui avatussa ikkunassa, jalat riippuivat seinän ulkopuolella ja iso viinikannu edessään; hän lauloi ja riemuitsi miten vaan jaksoi, levähti vähän ja joi taas, uusia lauluvoimia saadakseen. Kesä-aurinko paistoi saliin täydessä kirkkaudessaan. Ikkunalle astuttuasi, näit avaran, lakean seudun, jonka perällä oli Madumin suomat ynnä vähäinen salo, jonka takaa Åbergin katto haamoitti, vielä etäämmältä näkyi Ringkjöbingin kaupunki valkeine kirkkoine ja vähäisine huoneineen; siniharmaa savu nousi siellä kaikista piipuista. Kello oli kaksitoista, porvarit varustivat lounaista. – Kaukaisimmalta ilmanrannalta kimelsi sininen viiva, joka selkeällä ilmalla valkeni ja toisinaan hohti kuin kiehuva hopea; sieltä etäältä kuului töminää, ikäänkuin vaunuilla olisi ajettu pitkin siltaa. Se oli länsimeri, alituisesti valvova, laulava meri, Tanskalaisten esi-isien urotöitten todistaja.

Vanha Ivar Skram istui ikkunassa, paksuilla koivillaan lyöden tahtia muuria vasten; hän oli juuri virittänyt uuden laulun, joka toisinaan kuului messulta, toisinaan juomalaululta ja johon hän itse septsii nuottia, pihalle kokoontuneen kansan erinomaiseksi huviksi. Äkkiä avattiin pieni portti

ja mies astui sisään. Hänellä oli talonpoikaisvaatteet ja päässään punainen neulottu lakki, jonka alta paksu, musta, kiherä tukka riippui poskille; lammassahkaisen liivin villat olivat sisäänpäin käännetty; paljaat jalat pistetyt uusiin puukenkiin. Kummastuttavat olivat miehen pituus ja tavattoman leveät harteet, jotka osoittivat harvinaista väkevyyttä.

Vanhan herran huomattuaan, seisahtui hän pihan keskelle, otti punaisen lakin päästään ja kumarsi kumartamistaan ikkunalle päin. Vähän aikaa kului, ennenkuin laulava herra älysi hänet; ukko oli jo ruvennut keksimään uusia sanojakin veisuunsa. – Kun vieras yhä vaan jatkoi tervehtämistään, huusi Ivar Skram viimein hänelle:

"Mitä perkele siinä kumartelet? Jos teet pilkkaa laulustani, niin paha sinun perii".

"Tahtoisin päästä armollisen herran puheille", vastasi mies

"Tulehan tänne ylös!" sanoi Gyldenstjerna, joka oli lähestynyt ikkunaa.

Puukengät ulkopuolelle heitettyään, astui talonpoika sisään ja jäi, lakkiaan käännellen, oven suuhun seisomaan, kunnes Gyldenstjerna käski hänen esiin asiaa ilmoittamaan. Hän meni silloin likemmäksi, suuteli omaa kättänsä ja pani sen sitte Gyldenstjernan käsivarrelle (sillä siten tervehtivät alustalaiset herraansa). Hän kertoi sitte olevansa puuseppä, joka oli asettunut asumaan Maduminjoen varrelle, kankaan liepeelle. Se kankaan palsta oli ihan Thimin ja Åbergin välisellä rajalla. Jos hän tahtoi viljellä maata, täytyi hänen pyytää lupaa kumpaisenkin tilan omistajalta. Se asiansa.

"Huomenna tulen katselemaan maa-tilkkuasi", sanoi Gyldenstjerna. "Jos olet sukkela ja selvä mies, on asiasi kohta suora ja sinun tahtosi tapahtuu. Mitä naapuriini, Åbergin herraan, tulee, jolta sinun myöskin täytyy pyytää lupaa, niin hän ei tänä päivänä ole oikein terve; parasta on siis säästää se keskustelu huomiseksi. – Mene nyt tiehesi!"

Puuseppä kumarsi taas ja läksi. Gyldenstjerna tuotti uudestaan täytetyn viinikannun ja kaati pikareihin.

"Miksi laskit tuon miehen menemään?" virkkoi joku vieraista, "hupaista olisi ollut nähdä edes muutamia näytteitä hänen väkevyydestänsä".

"Onko hän sitte niin väkevä?" kysyi Gyldenstjerna pilkallisesti.

"Hänen vertaistansa ei löydy koko tästä läänistä", vastasi toinen. "Kummaa, ettet ole kuullut sitä. Viimeisen osoituksen voimistaan antoi hän äsken Holstebron markkinoilla: hän tarttui rattaitten pyörään ja pidätti niin vahvasti, ettei hevoinen mahtanut ajokaluja liikuttaakaan, vaikka sitä kyllä sipaisivat ruoskalla ja se kaikin voiminsa pyrki menemään. – Olethan sinäkin voimakas, sen myöntää jokainen, mutta tuo puuseppä Torkel sinut toki voittaa".

"Se asia on ensin todistettava", sanoi siihen Knut Gyldenstjerna.

"Sitä on helppo todistaa", arveli toinen.

"En usko, ennenkuin näen", väitti Gyldenstjerna.

"Sitä on vaikea todistaa", muistutti Åbergin herra. "Ensiksi aatelismies ei voi taistella talonpojan kanssa. Toiseksi sinä et millään tavalla voi nähdä sitä, sillä jos kerran käynte koettelemaan, niin notkistaa hän sinut yhteen niinkuin kääntöpää-veitsen ja pistää sinut taskuunsa".

Hannu Krag oli pitkällään lattialla, kellehti ja lallatti; joka kerta, kun Gyldenstjerna vastaan väitettiin, purskahti hän nauramaan, potki jaloillaan ylöspäin ja huusi: "Se on tietty, se on oikein! Paha sinun perii, jos yhtehen yhdytte". – Kun Hannu Krag oli juonut liiaksi, tuli hän aina ärsyttäväksi ja riitaiseksi. Gyldenstjernan kasvot olivat tulipunaiset, hän vihelsi, mäikäytteli viinikannun kantta eikä vastannut toisen pilkka-puheeseen. Sillä kertaa ei virkattukaan sen enempää puusepistä. —

Seuraavalla iltapuolella ratsasti Gyldenstjerna Åbergin herran luoksi ja sanoi hänelle:

"Eilen käytit itsesi pahasti ja solvaisit minua kovasti, koska laskit leikkiä minusta ja tuosta puusepistä".

"Vai niin!" sanoi herra, "älähän kuitenkaan ole siitä pahoillasi, koska minä olin aivan humalassa. Se, jolle tapahtuu kunnia tutustua Knut Gyldenstjernan kanssa, ei suinkaan tahallansa loukkaa häntä".

"Hyvältä tuo kyllä kuuluu", sanoi Gyldenstjerna ystävällisesti nauraen, "mutta minä en sittekään voi kärsiä sitä tahraa, jota kunniaani viskottiin. Eilen olin isäntänä, sentähden pysyin vaiti; tänä päivänä täytyy sinun satuloita hevoisesi ja ratsastaa kanssani puusepän majalle".

"Mitä siellä?" kysyi toinen. "Ethän tokaan käy hänen kanssaan voittosille?"

"Tahdon vaan nähdä, jaksako hän notkistaa minua yhteen kuin kääntöpää-veitsen ja pistää minua taskuunsa", vastasi Knut Gyldenstjerna. "En voi malttaa mieltäni, ennenkuin se on ratkaistu; kaiken yötä olen sitä aprikoinut".

"Ensin juomme tilkkasen", sanoi Åbergin herra ja vei Knut Gyldenstjernan vieras-saliin; siellä koputti hän veitsenvarrella pöytää ja huusi kellari-pojalle: "Tuo liukkaasti kannullinen viiniä paraasta lekkeristä; olen piirtänyt renkulan siihen merkiksi". – Hän otti sitte kaapista kaksi hopeapikaria, pyyhki niitä nutullaan, kaasi viiniä ja sanoi: "Tämän pikarin juon pohjaan jalon Knut Pietarinpoika Gyldenstjernan muistoksi, toivoen, ettei hän pane joutavaa leikinlaskua pahaksi, vaan edelleenkin pysyy rakkaimpana ystävänäni, niinkuin ennen".

Gyldenstjerna tarttui toiseen pikariin, nousi seisolle ja sanoi: "Knut Gyldenstjerna on eläissään kadottanut niin monta ystävää, että hän on oppinut pitämään suuressa arvossa niitä, jotka vielä ovat jällellä". He panivat pikarinsa pöydälle, syleilivät ja suutelivat toisiaan.

"Nyt se asia on suora", sanoi Åbergin herra. "Tahdon vaan helpoittaa mieltäni ja vielä virkkaa sinulle yhden ainoan lauseen: Sinä et sittekään ole niin väkevä kuin puuseppä Torkel!"

"Piru sinun periköön!" huudahti Gyldenstjerna. "Hevoisen selkään ja lähde pois!" – He ratsastivat sitte Madumin soille. Puuseppä oli rakentanut majansa vähäiseen saareen, suon keskelle, Åbergin ja Thimin maitten väliin. Eräs joen haara juoksi kolmella puolella leveänä, syvänä kaivantona sen ympäri; neljännellä puolella oli kaita kankaan taipale ja sitä myöten kulki raja molempain herrain tilusten välitse. Kun Gyldenstjerna ja hänen ystävänsä saapuivat paikalle, istui Torkel oven edessä vastoja tehden. Hänen vieressään istui vanha harmaapää mies, lammasnahkaiseen turkkiin verhottuna, jalat heinäläjään pistettyinä. Päivä paistoi, Torkel lauloi. Vanhus oli sokea; hän istui edeltään hapuillen ja järjesti vastakset pojalleen.

Molemmat herrat ajoivat huoneen edustalle ja Gyldenstjerna sanoi: "Me tulemme kotiisi, Torkel, katsomaan mitä maatilkkua meiltä puistitkaan peltomaaksi. Tule näyttämään!" – Puuseppä jäi tuokioksi istumaan ja katseli herroja; häntä hämmästytti se kohteliaisuus, jota osoittivat hänelle.

"Tulen", vastasi hän sitte, "kunhan armolliset herrat vaan sallivat, että ensin autan isääni levolle, hän on sokea ja häntä yhä vilustaa".

"Kenen kanssa puhut?" tiedusteli vanhus.

"Täällä on Thimin ja Åbergin herrat", vastasi Torkel.

"Thimin armollista herraa sanotaan mahdottoman väkeväksi", ilmoitti sokea.

"Kiitetäänhän puuseppä Torkeliakin voimakkaaksi", sanoi Gyldenstjerna.

"Niin; tähän saakka hän ainakin ei ole tavannut vertaistaan", vastasi vanhus.

"Eihän siinä ole paljon syytä kerskailla", sanoi Torkel. "Tule pois sänkyyn!" Näin lausuen nosti hän ukon syliinsä ja kantoi hänet kuin lapsen ikään. Tuvassa riisui Torkel vaatteet isältään ja pani hänet makaamaan. Kun poika sovitteli peitteen vanhuksen päälle, nosti tämä päätään ja sopotti muutamia sanoja pojan korvaan.

"Pitääkö minun nyt maata?" jatkoi hän sitte kovasti puhettaan.

"Pitää niin kauan kuin minä lähden armollisten herrain kanssa".

"Älä unhota mitä sanoin!" virkahti ukko vielä.

"Muuta isäsi sänky tuvan keskelle, jotta aurinko paistaa siihen!" sanoi Gyldenstjerna. – Torkel tarttui sängyn päähän, sitä esille vetääksensä.

"Mitä vielä!" sanoi Gyldenstjerna. "Nosta sänky ylös ja kanna sitä, koska olet niin lopen väkevä".

Torkel koetteli, vaan laski sen jälleen alas, päätään pudistaen. "Se on varsin raskas minulle", vastasi hän.

"Minä tulen sitte auttamaan", sanoi Gyldenstjerna. Hän löi käsivartensa sängyn ympäri ja nosti sen lattialta. Ensikerralla täytyi hänen laskea se takaisin; suonet paisuivat hänen leveässä otsassaan; toisella yrityksellä kohotti hän taas sängyn ja kantoi sen ilman näkyvää vaivaa lattian keskelle, päivän paisteeseen. "Etpäs kantamassa vedä vertoja", sanoi hän.

He läksivät ulos kankaalle; hevoiset jäivät talon seinänvieruun seisomaan. Torkel pisti jalkansa uusiin puukenkiin. Tiellä kysyi Gyldenstjerna mitä vanhus sopotti silloin, kun Torkel auttoi isänsä makaamaan.

"Se oli vaan vähän minusta", vastasi Torkel. "Sen enempää en voi ilmoittaa".

"Kuules sinä, puuseppä! nyt virkan minä sinulle erään asian", jatkoi Gyldenstjerna pakinaa. "Sinun väkevyystäsi jutellaan niin monta tarinaa, että olemme tulleet tänne todistuksia saamaan. Itsekin olen, luullakseni, voimakas. Tekisipä mieleni näkemään, kumpiko väkevämpi".

"Jos te, armollinen herra, säädyltänne olisitte minun vertaiseni, niin luulisin itseni väkevämmäksi", vastasi Torkel, "vaan nyt olette väkevyudessa niinkuin muussakin minua etevämpi".

"Et sinä sillä pääse", virkkoi Gyldenstjerna. "Minä panen kultanuppisen keppini vetoa, että voit sinua; jos sinä kuitenkin voit, niin on keppi omasi".

"Mitä hän sitte panisi keppiäsi vastaamaan?" kysyi Åbergin herra.

"Uudet puukenkänsä", vastasi Gyldenstjerna.

"Tahdonpa minäkin vielä lausua pari sanaa", pitkitti Åbergilainen välitystensä. "Jos sinä saat Knut Gyldenstjernan kultakepin voittomerkiksi, annan minä sinulle ilmaiseksi sen maatilkun, jota tahdot ottaa alastani".

"Ja jos minä voitan uudet puukenkäsi, niin annan ilmaiseksi sen saran, jota minun maastani toivoit saavasi", lisäsi Gyldenstjerna.

"Mitenpäs nyt voin suoriutua tuommoisesta sekasotkusta?" sanoi Torkel. "Jos toiselta puolelta katsoen voitan, niin kadotan toiselta. Minun pitää olla sekä etevin että sukkelin meistä ja viimeksi mainittu ehto on vielä vaikeampi kuin edellinen".

He kulkivat edemmäksi kangasta myöten. "Tuosta löysin hevoisen kengän", sanoi Gyldenstjerna, "voitkos oikaista sitä suoraksi? Se on ensimmäinen koetuksesi".

"Siinä joudun tappiolle", vastasi Torkel, turhaan koettaen suurentaa rautaa. Gyldenstjerna otti Torkelilta kengän, kouraisi sitä kumpaisellakin kädellään ja oikaisi kiverän raudan ihan suoraksi. "Käsivoimassa et vedä vertoja", sanoi hän.

Kun he olivat menneet joen yli, seisahtui puuseppä kahden harmaan kiven eteen ja sanoi: "Minä en muistanut panna ovea lukkoon, porsas voi pujahtaa sisään ja tehdä pahaa. Jos armollinen herra nyt tahtoo ottaa tuon toisen kiven, koska minä otan tämän, niin lähdemme tämän vähäisen taipaleen takaisin ja panemme kivet oven eteen".

Gyldenstjerna tarttui toiseen kiveen, mutta Torkelin täytyi auttaa häntä sitä maasta irti tempaamaan. Herra myönsikin sitte, ettei hän koskaan ollut kantanut sen raskaampaa taakkaa. Puuseppä otti niinikään kivensä; se luikahti ensin maahan, mutta hän sai sen taas käsilleen; molemmat menivät takaisin majalle päin.

"Ompas pitkä matka kantaa", virkkoi Gyldenstjerna, "mutta ken ensin pudottaa kivensä, on menettänyt kaikki".

"Olkoon niinkuin sanotte", sanoi siihen Torkel, "lyhentäkäämmepäs tietä joen ylitse juoksemalla". Samassa juoksi hän pari askelta ja putkahti vastaiselle rannalle; hän pääsi ylitse, mutta pudotti kiven joen keskeen.

"Saas nähdä, jos minä hyppään paremmin", sanoi Gyldenstjerna. Hän hypähti, ei päässytäkään vastaiselle rannalle, vaan piti toki kiven sylissään. Silloin riisui puuseppä kenkänsä jalastaan, pisti ne taskuihinsa ja läksi veteen kaalaamaan; hän nosti herran syliinsä ja kantoi hänen kivineen pävineen vedestä rannalle. Rantatörmä oli jyrkkä. Torkelraukan täytyi sentähden astua vähän matkaa pitkin rantaa, ennenkuin hän tapasi sopivampaa paikkaa. Kantaessaan, kuiskasi hän herran korvaan:

"Armollinen herra! Kun soditte Ruotsissa, toitte kotiinne kiitosta ja kunniaa miehuudesta ja urhoollisuudesta; sitä kaikki kertoivat. Kun tulitte kuninkaan neuvostoon, istuivat muut teidän sanojanne kuunnellen; se kuului salmen yli tänne asti. Minkätähden siis väkisin koetatte voittaa niin vähäpätöistä miestä kuin minä olen? Jos tänä päivänä tulen tappiolle, ajaa voutinne minun pois enkä tiedä, mistä sitte pyytäisin elatusta itselleni sekä iäkkäälle isälleni. Heretkäämme siis voimiamme koettelemasta!"

Gyldenstjerna hymyili. Hän istui, kivi sylissä, Torkelin käsivarrella ja Åbergin herra seisoi toisella rannalla, katsellen, kuunnellen, mutta hän ei voinut kuulla mitä he sanoivat.

"Mitä isäsi kuiskutti sinulle, kun autoit häntä sänkyyn?" kysyi

Gyldenstjerna.

"En tohdi virkkää", vastasi Torkel.

"Mitä hän kuiskutti?" kysyi herra toisen kerran.

"Hän sanoi: kumarru, tuulen tullessa".

"Sentähden luultavasti et ollut jaksavinasi nostaa sänkyä?"

"Minä muistin hänen sanansa", vastasi Torkel.

"Sentähdenkö pudotit kivesi veteen?"

"Noudatin hänen neuvoansa; älkää siitä pahastuko! Teillä on valtaa, varaa, onnea, kaikki mikä ihmistä vaan satuttaa. Minulla on ainoastaan ne ruumiinvoimat, joilla pyydän elatusta. Enkö siis jo pääse kilpaamasta teidän kanssa?"

"Sinä olet sukkela kuin kettu", sanoi Gyldenstjerna. "Sinä osaat käyttää sanoja sekä voimia yhtä selvästi. – Minä teen mitä mahdan".

"Tällkertaa joutui Gyldenstjerna tappiolle", sanoi Åbergin herra, joka nyt oli kerinnyt sillan kautta joen yli.

"Armollisella herralla on toki vielä kivi sylissä, vaan minun luikahti veteen", sanoi puuseppä.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.